

(ב) בסעיף קטן (ג), במקום "מהכנסתה הטעונה מס באותה שנת מס" יבוא "מהרווחים";

(4) סעיף 81 לפקודה – בטל.

97. בחוק מיסוי מקרקעין (שבח ורכישה), התשכ"ג-1963⁷³, בסעיף 5, בסופו יבוא:

תיקון חוק מיסוי מקרקעין

"(ו) העמידה חברה נכס כאמור בסעיף 3(טו) לפקודה, שהוא מקרקעין, לשימושו של בעל מניות מהותי בה או של קרובו, יראו, לעניין מס שבח ומס רכישה, כאילו החברה מכרה את הנכס לבעל המניות המהותי ביום העמדת הנכס לשימוש."

סימן ג': מיסוי חברי קיבוץ

תיקון פקודת מס הכנסה

98. בפקודת מס הכנסה (בסימן זה – הפקודה) –

(1) בכותרת סימן א' שלפני סעיף 54, בסופה יבוא "שיתופיים ומתחדשים";

ד ב ר י ה ס ב ר

מהעסקה, ובעל המניות המהותי ישלם מס רכישה בגין הרכישה הרעיונית.

סימן ג' – כללי

ההתיישבות בישראל כוללת סוגים שונים של יישובים, ובין המיוחדים שבהם נמנים הקיבוץ והמושב השיתופי. יישובים אלה, שהקמתם החלה לפני קום המדינה, התבססו על מאפיינים שונים מאלה של יישובים עירוניים או קהילתיים, ובהם השיתופיות והשוויון בצריכה ובבעלות של הכלל בקניין.

ייחודיותם של יישובים אלה הצדיקה את קיומם של כללי מיסוי המתאימים למאפיינים אלה. לשם כך נקבעו, לגבי השומה לקיבוץ, הוראות סימן א' לפרק השני בחלק ד' לפקודת מס הכנסה (להלן – הפקודה), ולגבי מושב שיתופי נקבעה בסעיף 61 לפקודה סמכות של המנהל להחיל את כללי המס החלים על קיבוצים גם על מושבים שיתופיים, אשר הוכיחו שדרכי ניהול עסקיהם דומות באופיין לאלה הנהוגות בקיבוץ.

גם בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995 (להלן – החוק או חוק הביטוח הלאומי), נקבעו כללים והסדרים שונים לגבי מעמדו של קיבוץ – הן בגביית דמי הביטוח, הן בזכאות לגמלאות.

המשברים אשר פקדו את הקיבוצים והמושבים השיתופיים במהלך שנות ה-80 וה-90 של המאה העשרים הביאו לשינויים מרחיקי לכת באופיים של הקיבוצים והמושבים השיתופיים, ושיטת תגמול החברים, שהיתה שוויונית והתחשבה בצורכי החבר ובהרכב משפחתו, הפכה עם השנים להיות שיטת תגמול המבוססת על תרומת חבר הקיבוץ, הוותק שלו ותפקידו. כיום, בקיבוצים רבים החבר מקבל לכיסו את מלוא ההכנסה המופקת על ידו ממקורות שונים, בניכוי המס החל עליה, כך שנוצר חוסר שוויון משמעותי בין חברי הקיבוץ השונים.

נוכח השינויים האמורים החליטה ממשלת ישראל, בשנת 2002, להקים ועדה ציבורית בראשות פרופ' אליעזר בן רפאל, אשר תבדוק את ההגדרה המשפטית של קיבוץ

"רווחים", לעניין מבחן הרווח – יתרת עודפים או עודפים שנצברו בשנתיים האחרונות, לפי הגבוה מבין השניים, והכול על פי הדוחות הכספיים המותאמים האחרונים, המבוקרים או הסקורים, שערכה החברה, תוך הפחתת חלוקות קודמות אם לא הופחתו כבר מן העודפים, ובלבד שהמועד שלגביו נערכו הדוחות אינו מוקדם ביותר משישה חודשים ממועד החלוקה;

וזה נוסח סעיף 77(א) אשר מוצע להחליפו:

"(א) ראה המנהל, כי חברת מעטים לא חילקה בתור דיבידנדים לבעלי מניותיה, עד תום שנים עשר חודש לאחר שנת מס פלונית (להלן – התקופה האמורה), את רווחיה שהם טעוני מס לאותה שנת מס או חלק מהם, וכי יש בידה לחלק רווחיה או חלק מהם בלי להזיק לקיומו ולפיתוחו של עסקה, וכי תוצאת אי-החלוקה היא הימנעות ממס או הפחתת מס – רשאי הוא, תוך שלוש שנים לאחר תום התקופה האמורה, ולאחר התייעצות בוועדה שיש עליה הוראה להלן, ולאחר שניתנה לחברה הזדמנות סבירה להשמיע דבריה, ליתן הוראה לפקיד השומה לנהוג באותם רווחים שלא חולקו כאילו חולקו בתור דיבידנדים."

וזה נוסח סעיף 81 אשר מוצע לבטלו:

"ועדה מייעצת"

81. ועדה של המישה, ובהם שלושה לפחות שאינם עובדי המדינה, תייעץ למנהל בענין השימוש בסמכות שהוענקה לו בפרק זה; הועדה תיבחר על ידי המנהל בשעת הצורך מתוך רשימה שתיערך על ידי שר האוצר בהודעה שפורסמה ברשומות."

סעיף 97 בסעיף 96(1) לחוק זה מוצע לקבוע, בסעיף 3(טו) לפקודת מס הכנסה, שאם חברה העמידה נכס לטובת בעל מניות מהותי בה או קרובו, יראו את הנכס כאילו נמכר לעניין מס רווח הון המוטל מכוח פרק ה' לפקודה. כהסדר משלים לכך מוצע לקבוע שכאשר הנכס שהעמידה החברה לשימוש כאמור הוא מקרקעין, יראו את החברה כאילו מכרה את נכס המקרקעין לבעל המניות המהותי, והחברה תשלם מס שבח אם נוצר לה שבח

⁷³ ס"ח התשכ"ג, עמ' 156; התשע"ו, עמ' 736.

"(א) בסימן זה –

"חבר", לענין קיבוץ שיתופי או קיבוץ מתחדש – כל אחד מאלה:

(1) יחיד שמלאו לו 21 שנים אשר היה חבר הקיבוץ בתום שנת המס;

(2) יחיד שמלאו לו 21 שנים שחדל להיות חבר הקיבוץ והמשיך להתגורר בקיבוץ במשך כל שנת המס ולהיות זכאי לחלק ברווחים מנכסי הקיבוץ המשותפים באותה שנה;

ד ב ר י ה ס ב ר

פרשנות ולפיה הסדרי המיסוי של קיבוץ שיתופי חלים על קיבוץ מתחדש, מביאה לעיוותים ולהפחתת מס בהיקפים גדולים בשלב השומה העצמית, שאין להם הצדקה. אם חלוקת הכנסות מושפעת מתרומתם של החברים, יש לחייב במס על פי הכנסת החבר, בדומה להסדר המיסוי הרגיל. בנסיבות אלה, קיימות מחלוקות רבות בין הקיבוצים לבין רשות המיסים והמוסד לביטוח לאומי בדבר אופן המיסוי הנכון של הכנסות הקיבוץ המתחדש וחבריו, והן משליכות גם על הגמלאות שמשלם המוסד.

נוכח כל האמור, מוצע להבהיר את אופן המיסוי של הקיבוץ, ולהבחין בין קיבוץ שיתופי לבין קיבוץ מתחדש, כך שאם קיים פער בין הכנסות החברים מהקיבוץ, אופן המיסוי יהיה בדומה לזה החל לגבי נישומים רגילים. בהתאם לכך מוצע לקבוע כי הכנסות החברים בקיבוץ המתחדש יחשבו לענין שיעור המס המתחייב, כהכנסות החברים לכל דבר וענין, ואילו הכנסות הקיבוץ מהנכסים המשותפים יחויבו במס בהתאם לשיעורי המס החלים על חבריו, ולענין זה הנכסים ייוחסו לכל אחד מהחברים, בהתאם לנוכיותיהם ברווחים, וזאת בדומה לשותפות, כאמור בסעיף 65 לפקודה.

התיקון המוצע אינו משנה את מעמדם של חברי קיבוץ שיתופי, לרבות חברי מושב שיתופי, לענין הביטוח הלאומי, ואילו חברי קיבוץ מתחדש ייחשבו כמבוטחים בהתאם למעמדם ולעיסוקם – עובד, עובד עצמאי או מי שאינו עובד ואינו עובד עצמאי, לגבי דמי הביטוח ולגבי זכאותם לגמלאות, למעט גמלת הבטחת הכנסה.

סעיפים הפרק השני בחלק ד' לפקודה עוסק בחישוב 198(1) ו-199(2) ההכנסה בגופים שיתופיים, וסימן א' שבו עוסק בקיבוצים. ההגדרות שבסעיף 54(א) הן כיום אלה:

"קיבוץ" – קיבוץ או קבוצה המאוגדים כאגודה שיתופית על פי התקנות לדוגמה שאושרו על ידי רשם האגודות השיתופיות לאגודות מאותו סוג;

"חבר", לגבי קיבוץ – יחיד שהיה חבר באותו קיבוץ בגמר שנת המס.

מוצע להבחין, לצורכי מס הכנסה, בין קיבוץ שיתופי לבין קיבוץ מתחדש. ההבחנה תיעשה על ידי רשם האגודות השיתופיות בהתאם להוראות תקנות סוגי אגודות

ותמליץ על הגדרה חדשה ככל שתירדש. הממשלה אימצה את המלצות הוועדה ביום 28 במרס 2004, ובהחלטת הממשלה מס' 1736 מאותו יום, שעניינה השינויים המבניים בקיבוצים – דוח הוועדה הציבורית לענין הקיבוצים, הוטל על שר התעשייה המסחר והתעסוקה לפעול ליישומן, ובכלל זה, לתקן את תקנות האגודות השיתופיות (סוגי אגודות), התשנ"ו-1995 (להלן – תקנות סוגי אגודות שיתופיות), ואת ההגדרה "קיבוץ" המופיעה בהן.

בתיקון לתקנות סוגי אגודות שיתופיות הוגדרו שלושה סוגים של קיבוצים, ובהם "קיבוץ שיתופי", המאורגן על יסודות של בעלות הכלל בקניין, של עבודה עצמית ושל שוויון ושיתוף בייצור, בצריכה ובחינוך, ו"קיבוץ מתחדש" המאורגן על יסודות של שיתוף הכלל בקניין, של עבודה עצמית ושל שוויון ושיתוף בצריכה, בחינוך ובייצור, ומקיים ערכות הדדית בעבור החברים, ובתקנונו קיימת הוראה באחד או יותר מהעניינים האלה: חלוקת תקציבים לחברים בהתאם למידת תרומתם, לתפקידיהם או לוותק שלהם, שיוך דירות המגורים, ושיוך אמצעי ייצור לחברים, וכן "קיבוץ עירוני", אשר הוראות סימן א' כיום והוראות התיקון המוצע אינן חלות עליו.

אף שעל פי תקנות סוגי אגודות שיתופיות כל אחד מהשלושה נחשב כ"קיבוץ", עמדת רשות המסים היא שההגדרה הקיימת כיום בסעיף 54 לפקודה, וכפועל יוצא – כללי המיסוי הקבועים בסעיפים 54 עד 58 לפקודה אינם חלים על קיבוץ מתחדש.

שיטת הישוב המס לגבי קיבוץ שיתופי, הקבועה בסעיפים האמורים בפקודה, מבוססת על שני שלבים: בשלב בראשון מחושבת ההכנסה החייבת של הקיבוץ כישות עצמאית, ככל חבר בני אדם אחר. הכנסה זו כוללת את הכנסות המשק מן הענפים השונים הקיימים בקיבוץ, לרבות הכנסות חברים העובדים מחוץ לקיבוץ. בשלב השני ההכנסה החייבת של הקיבוץ מחולקת באופן רעיוני בין חברי הקיבוץ ולגבי כל חלק של הכנסה מבוצע הישוב מס תיאורטי לפי שיעורי המס, התקריות, הפטורים הניכויים והניכויים האישיים החלים על יחידים. חובת תשלום המס מוטלת על הקיבוץ עצמו, שהוא הנישום החייב במס.

שיטת החיוב בדמי ביטוח לאומי מבוססת על חלוקת הוצאות המחיה ושוויין של שאר ההטבות שנתן הקיבוץ לחבריו במספר חברי הקיבוץ.

"קיבוץ מתחדש" – אגודה שסווגה כ"קיבוץ מתחדש" בהתאם לתקנות סוגי אגודות שיתופיות שלא מתקיים בה התנאי האמור בפסקה (2) בהגדרה "קיבוץ שיתופי", ויראו אגודה כאמור כקיבוץ מתחדש החל משנת המס שבמרביתה היא סווגה כאמור או שבמרביתה היתה בתוקף הוראה בתקנונה באחד מן העניינים המפורטים בתקנה 2(ג) לתקנות סוגי אגודות שיתופיות, לפי המוקדם;

"קיבוץ שיתופי" – כל אחד מאלה:

(1) אגודה שסווגה כ"קיבוץ שיתופי" בהתאם לתקנות סוגי אגודות שיתופיות;

(2) אגודה שסווגה כ"קיבוץ מתחדש" בהתאם לתקנות סוגי אגודות שיתופיות אשר ההפרש בשנת המס בין ההכנסה הגבוהה ביותר של חבר מהקיבוץ לבין ההכנסה הנמוכה ביותר של חבר מהקיבוץ אינו עולה על 25% מהכנסת החבר שלו ההכנסה הנמוכה ביותר מהקיבוץ; לעניין זה, "הכנסת חבר מהקיבוץ" – לרבות תקציב שנתן הקיבוץ לחבר, סכומים שהקיבוץ חילק לו מרווחיו, בין אם ניתנה לו מאת הקיבוץ או מאת תאגיד שבהזקתו, ובין אם ניתנה לו בכל דרך אחרת, והכול בהנחה שהכנסות מיגיעה אישית שהופקו בידי חברי הקיבוץ הועברו במלואן לקיבוץ על פי המתחייב בתקנון הקיבוץ;

"תקנות סוגי אגודות שיתופיות" – תקנות האגודות השיתופיות (סוגי אגודות), התשנ"ו-1995⁷⁴;

(3) במקום סעיף 55 יבוא:

"שומת קיבוץ 55. (א) שומתם של קיבוץ שיתופי ושל כל חבריו תיעשה, על אף האמור בפקודה זו, לפי הוראות סימן זה.

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), שומתו של חבר קיבוץ שיתופי על הכנסה שהוא לא העביר לקיבוץ, לא תיעשה לפי הוראות סימן זה, ובשומה זו לא יובאו בחשבון שיעורי המס ונקודות הזיכוי אשר באו בחשבון בשומתו של הקיבוץ וכן הפסדיו של הקיבוץ";

דברי הסבר

עוד מוצע לקבוע, בסעיף 65 לפקודת האגודות השיתופיות, המסמיכה את שר העבודה להתקין תקנות לביצוע הפקודה האמורה, כי התקנת תקנות לקביעת סוגי האגודות שהרשם יקבע שיוך אגודות אליהם, תהיה בהסכמת שר האוצר. זאת נוכח ההשלכות התקציביות שיש לקביעות כאמור, בשל הסדרי המיסוי השונים.

סעיף 55 לפקודה קובע כי שומתם של קיבוץ 98(3), (4), ושל כל חבריו תיעשה לפי הוראות סעיפים 6(7) ו-56 עד 60. מוצע להבהיר כי הסעיפים האמורים חלים על קיבוץ שיתופי וכן להבהיר כי שומת חבר קיבוץ שיתופי, על הכנסה שהוא לא העביר לקיבוץ, תיעשה לפי ההוראות הרגילות של הפקודה, ולא לפי הסעיפים האמורים.

שיתופיות, ואולם על קיבוץ מתחדש אשר הפערים בין חבריו לעניין ההכנסה שהעמיד להם הקיבוץ אינם עולים על 25%, יחולו הסדרי המס החלים על קיבוץ שיתופי.

מוצע לקבוע כי חבר קיבוץ שיתופי או קיבוץ מתחדש הוא יחיד שמלאו לו 21 שנים אשר היה חבר קיבוץ בתום שנת המס, או, בהתאם לבחינה מהותית של הקשר בין היחיד לקיבוץ – מי שהיה בעבר חבר קיבוץ וחרל להיות חבר, אך המשיך להתגורר בקיבוץ במשך כל שנת המס והיה זכאי לחלק ברווחים מנכסי הקיבוץ המשותפים. יצוין כי מי שמתקבלים כמועמדים לחברות בקיבוץ, רואים אותם בתקופת המועמדות כחברי קיבוץ.

⁷⁴ ק"ת התשנ"ו, עמ' 246; התשס"ז, עמ' 963.

(4) בסעיף 56, במקום "שנתן קיבוץ" יבוא "שנתן קיבוץ שיתופי";

(5) בסעיף 57 –

(א) במקום כותרת השוליים יבוא "המס בקיבוץ שיתופי";

(ב) במקום סעיף קטן (א) יבוא:

"(א) קיבוץ שיתופי ישלם מס השווה לסך כל המס שחבריו היו חייבים לשלם אילו הכנסתו של הקיבוץ, לאחר ניכוי הוצאות וקיצוץ הפסדים, היתה מחולקת בחלקים שווים בין חבריו, ולעניין ההכנסה המיוחסת לחבר קיבוץ כאמור יחולו כללים אלה:

(1) מקורות הפקת ההכנסה של הקיבוץ ייחוסו באופן יחסי לכל אחד מחבריו;

(2) הוראות סעיפים 34 עד 47 יחולו;

(3) הוראות הפרק השלישי לחלק ד', למעט סעיף 66 שבו, יחולו בהתאם להרכב המשפחות של חברי הקיבוץ;

(4) יראו את ההכנסה המבוטחת כהגדרתה בסעיף 47(א)4, כמנה המתקבלת מחלוקת סך כל ההכנסה המבוטחת של חברי הקיבוץ, במספר החברים;

ד ב ר י ה ס ב ר

בהתאם להסדרי המס החלים עליהם. לפי זה מוצע לקבוע כי יראו את ההכנסה המבוטחת כהגדרתה בסעיף 47(א)4 לפקודה, היינו הכנסת עבודה המהווה בסיס להפרשות מעביד לקופת גמל לקצבה, כמנה המתקבלת מחלוקת סך כל ההכנסה המבוטחת של חברי הקיבוץ, במספר החברים. הוראה דומה מוצע לקבוע לגבי סכומי הפקדת חבר למרכיב המעביה, למרכיב העובד ולמרכיב הפיצויים, כמשמעותם בסעיף 21 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005. בהתאם לכך מוצע לקבוע כי יראו הפקדות חבר קיבוץ שיתופי לעניין זיכוי בעד דמי ביטוח ותגמולים לפי סעיף 45 לפקודה ולעניין ניכויים כאמור בסעיף 47 לפקודה, כמנה המתקבלת מחלוקת הסכומים ששולמו כאמור באותם סעיפים בעבור חברי הקיבוץ כעמית עצמאי ולקופת גמל מרכזית לקצבה כעמית קיבוץ, במספר החברים.

בנוסף, מוצע שלא להחיל את הפטור על משיכת מענק פרישה כאמור בסעיף 9(א7) שהתקבל בידי חבר הקיבוץ ולראות בסכומים אלה הכנסה של הקיבוץ, זאת מתוך הנחה שחבר בקיבוץ שיתופי אינו תלוי במענק הפרישה לצורך יציבות הכלכלית ומכיוון שממילא ייחוס מענק הפרישה בין כלל חברי הקיבוץ, בהנחה שרובם לא פרשו במהלך אותה שנת מס, היה פוגע במידה משמעותית בניצול הפטור על מענק הפרישה והיה הופך אותו לניח. כפתרון חלופי, מוצע לראות בהכנסה ממקורות לפי סעיפים 1(1), 2(2) ו-5(2). היינו הכנסה מעסק או ממשלח יד מעבודה ומקצבה, המיוחסת לחבר הקיבוץ שהגיע לגיל פרישה, כקצבה מאת מעביה, המעניקה לו פטור בהתאם להוראות סעיף 9 לפקודה. יודגש כי בהתאם לתיקון 190 לפקודת מס הכנסה, הוראות סעיף 9א מעניקות פטור חלופי לפטור על מענק פרישה וההטבה הניתנת לקצבאות הזקנה, לפי סעיף

סעיף 98(5) סעיף 57(א) לפקודה קובע כיום כך:

"(א) קיבוץ ישלם מס בסכום השווה לסך כל המס שחבריו היו חייבים לשלם, אילו היתה כל הכנסתו החייבת מתחלקת ביניהם בחלקים שווים והיתה הכנסתם היחידה החייבת; ולענין זה יחולו סעיפים 34 עד 46 ו-47 והוראות הפרק השלישי לחלק ד', למעט סעיף 66 שבו, בהתאם להרכב המשפחות של חברי הקיבוץ, ואולם לענין התרת ניכויים על פי סעיף 47 לא תובא בחשבון הכנסה של החבר מחוץ לקיבוץ שבעדה הוא זכאי לתגמולים, למענק או לקצבה."

מוצע להבהיר כי הסדר המס החל כיום על קיבוץ על פי הוראות סימן א', יחולו על קיבוץ שיתופי בלבד, וכי לצורך חישוב המס, יראו בהכנסתו של הקיבוץ, לאחר ניכוי הוצאות וקיצוץ הפסדים, כאילו חולקה בחלקים שווים בין חבריו. כיום לשון הסעיף מתייחסת ל"הכנסה חייבת" של הקיבוץ, מונח הכולל זיכויים ופטורים אישיים של חברי הקיבוץ, אשר ממילא באים בחשבון בחישוב המס של הקיבוץ בשלב הבא, לאחר שמיוחסת ההכנסה לחברים באופן שווה.

מוצע לקבוע כי מקורות הפקת ההכנסה של קיבוץ ייחוסו באופן יחסי לכל אחד מחבריו, כך שבעת ייחוס הכנסת הקיבוץ לחבה יהיה היחס בין סוגי ההכנסות השונים אצל הקיבוץ וזהו היחס בין סוגי הכנסות אלה אצל חבר הקיבוץ.

עוד מוצע להבהיר ולהתאים את ההסדרים החלים על קיבוץ שיתופי בעניין ההפקדות והמשיכות לקופת הגמל או ממנה, כך שההפקדות לצורכי מס וזכויות הפנסיה לצורכי מס ייצברו וייחוסו באופן שווה בין חברי הקיבוץ,

(5) יראו כסכומי הפקדת חבר למרכיב המעביה, למרכיב העובר ולמרכיב הפיצויים, כמשמעותם בסעיף 21 לחוק הפיקוח על קופות גמל, כמנה המתקבלת מחלוקת הסכומים שהופקדו לכל אחד מן המרכיבים כאמור בעבור חבריו, במספר החברים;

(6) בקופת גמל של חבר לא ייצברו תשלומים פטורים לעניין סעיף 9א שהופקדו בתקופת היותו חבר, זולת אם הם היו תשלומים פטורים לאחר החישוב לפי סעיף זה, והודעה על כך ניתנה לקופת הגמל;

(7) יראו כסכום הפקדת חבר לעניין ניכוי וזיכוי לפי סעיפים 445 או 47, לפי העניין, את המנה המתקבלת מחלוקת הסכומים ששולמו כאמור באותם סעיפים בעבור חברי הקיבוץ כעמית עצמאי ולקופת גמל מרכזית לקצבה כעמית קיבוץ, במספר החברים;

(8) יראו כהכנסת חבר קיבוץ ממענק פרישה כאמור בסעיף 9(א7) (א) את המנה המתקבלת מחלוקת הכנסות חברי הקיבוץ ממענקי פרישה בשל שנות החברות בקיבוץ, במספר חבריו, ולא יחולו לגביה הוראות הפטור לפי הסעיף האמור;

(9) יראו כהכנסת חבר קיבוץ לפי סעיף 2(5) ממשרכת כספים מקופת גמל לקצבה את המנה המתקבלת מחלוקת הסכומים ששולמו כאמור לקיבוץ או לחבריו, במספר חבריו;

(10) יראו את חלקו של חבר שהגיע לגיל פרישה, בהכנסה מהמקורות לפי סעיפים 2(1), 2(2) ו-5(5) כקצבה מאת מעביד לעניין סעיף 9א;

(ג) בסעיף קטן (ב1) ו-3, בכל מקום, המילים "חייבת" ו"החייבת" – יימחקו;

(ד) אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:

"ג) קיבוץ שיתופי יגיש דוח כאמור בסעיף 131, באופן מקוון, ובו פירוט הכנסתו, כפי שיקבע המנהל בטופס";

(6) בסעיף 58, במקום "קיבוץ" יבוא "קיבוץ שיתופי";

(7) בסעיף 58א –

ד ב ר י ה ס ב ר

קשיים ועשוי להביא לתוצאה שאינה עולה בקנה אחד עם תכלית שיטת המס על קיבוץ שיתופי, שכן בסעיף 9א ביקש המחוקק למסות במועד מוקדם בעלי שבר גבוה, בעוד שבמסגרת השיתופית מי שמפקידים סכומים גדולים לא בהכרח ייהנו מהם בעתיד לפיכך, מוצע לקבוע בעניין זה מנגנון שלפיו לא יהיה ניתן לצבור בקופת גמל של חבר קיבוץ תשלומים פטורים, למעט סכומים הנחשבים תשלומים פטורים לאחר שהובאו בחשבון הכנסותיהם של כלל חברי הקיבוץ. במקרה כאמור תהיה זו אחריותו של הקיבוץ להודיע לקופת הגמל על סכומים שהם בגדר תשלומים פטורים.

9א, גדולה יותר מאשר ההטבה הניתנת למענקי פרישה לפי סעיף 9(א7).

כמו כן, קביעת מקור הכנסה לחבר קיבוץ שהגיע לגיל פרישה כקצבה מאת מעביד תאפשר לחבר או לקיבוץ, למשוך כספים מקופת גמל, המופקדים על שמו, אשר בעקבות תיקונים 3 ו-5 לחוק הפיקוח על קופות גמל, לא ניתן למשוך אותם, אלא כתשלום שלא כדין.

סעיף 9א לפקודה קובע כי תשלומים פטורים כהגדרתם שם, היינו – סכומים ששולמו לקופת גמל לקצבה, החורגים מן התקרות שנקבעו שם, ימוסו בעת הפקדתם לקופת גמל. ואולם יישומו של עיקרון זה על קיבוץ שיתופי מעורר

(א) בכותרת השוליים, במקום "לחבר קיבוץ" יבוא "לחבר קיבוץ שיתופי";

(ב) בסעיף קטן (ג), אחרי ההגדרה "חבר קיבוץ" יבוא:

"קיבוץ" – קיבוץ שיתופי;

(8) לפני כותרת סימן ב' בפרק השני בחלק ד' יבוא:

"המס בקיבוץ
מתחדש" 60א. (א) בסעיף זה –

"הכנסה של חבר קיבוץ מתחדש" – הכנסת חבר הקיבוץ המתחדש, למעט חלק ההכנסה שמקורו בנכסי הקיבוץ;

"תקנות ערבות הדדית" – תקנות האגודות השיתופיות (ערבות הדדית בקיבוץ מתחדש), התשס"ו-2005⁷⁵.

(ב) השומה על הכנסתו של חבר קיבוץ מתחדש תהיה שומתו של החבר.

(ג) תשלומים שקיבוץ מתחדש משלם לחבר הקיבוץ, בשל עבודה, שירות או בהתאם לתקנות 2 ו-3 לתקנות ערבות הדדית, ייחשבו כשכר עבודה החייב במס לפי סעיף 2(2) או כהכנסה לפי סעיף 2(5), לפי העניין, ולעניין סעיף 164 יראו את הקיבוץ המתחדש כמי שאחראי לתשלומה של הכנסת העבודה או הקצבה.

(ד) מהכנסתו החייבת של חבר קיבוץ מתחדש יופחתו סכומים אשר ניתן לגביהם אישור מאת הקיבוץ כי החבר שילם אותם לקיבוץ כמקור להספקת צרכים בהתאם לתקנות 2 ו-3 לתקנות ערבות הדדית, ובלבד שהחבר דרש זאת בדוח שהגיש לפקיד השומה לפי סעיף 130 או 160, לפי העניין, והקיבוץ נהג בכספים בהתאם לכללים שקבע לעניין זה המנהל; חבר קיבוץ הפטור מהגשת דוח לפי סעיף 131 רשאי, על פי בקשתו, לדרוש הפחתת סכומים כאמור בסעיף קטן זה באמצעות דוח שהקיבוץ יגיש לפקיד השומה; סכומים שהופחתו מהכנסת החבר בהתאם לסעיף קטן זה, יראו אותם כהכנסת הקיבוץ.

ד ב ר י ה ס ב ר

תקנה 2 לתקנות ערבות הדדית, מורה כי קיבוץ מתחדש ישלים את הספקת צרכי החברים שבגיל העבודה באופן הוגן, לפי קריטריונים שוויוניים, ובאופן שערבם הכולל לא יפחת משכר המינימום, בתוספת סכום לילדים כמפורט שם ובתנאים הקבועים בתקנה. תקנה 3 לתקנות ערבות הדדית מורה כי קיבוץ מתחדש יבטיח את הספקת צרכי החברים שבגיל פרישה באופן שערבם הכולל לא יפחת מ-40% מהשכר הממוצע, בתוספת סכום לילדים כמפורט שם.

הכנסות הקיבוץ מנכסיו יחויבו במס בהתאם לשיעורי המס החלים על חבריו, ולעניין זה ייוחסו ההכנסות לכל אחד מהחברים, בהתאם לזכויותיהם ברווחים. מוצע

סעיף 98(8) מוצע לקבוע הוראות מיסוי ייעודיות לקיבוצים מתחדשים, ולהבהיר כי הוראות המיסוי החלות על קיבוץ שיתופי אינן חלות על קיבוץ מתחדש וחבריו. המיסוי בקיבוץ מתחדש ייעשה בשני מישורים. מישור אחד כולל את הכנסות חבר הקיבוץ המתחדש, שאינן מנכסי הקיבוץ, כהכנסותיו, והשומה עליהן תהיה שומתו של החבר, זאת בדומה לכל נישום אחר. מהכנסתו החייבת של חבר קיבוץ מתחדש יופחתו תשלומים לפי תקנות 2 ו-3 לתקנות האגודות השיתופיות (ערבות הדדית בקיבוץ מתחדש), התשס"ו-2005 (להלן – תקנות ערבות הדדית), המשמשים כרשת ביטחון בין החברים, זאת מתוך הנחה שאין הצדקה לחיוב מוקדם במס של סכומים אלה.

⁷⁵ ק"ת התשס"ו, עמ' 190; התשע"ה, עמ' 1381.

(ה) קיבוץ מתחדש יגיש, באופן מקוון, דוח לפי סעיף 131 על הכנסה שמקורה בנכסיו ויצרף לו הצהרה, בטופס שקבע המנהל, הכוללת את שמותיהם ומענם של חברי הקיבוץ, את חלקו של כל אחד מהם בהכנסת הקיבוץ, על פי מקורות ההכנסה כאמור, ואת שיעור המס המיוחס לכל אחד מהם.

(ו) קביעת שיעור המס שמקורה בנכסי הקיבוץ המתחדש כאמור בסעיף קטן (ה), תיעשה בהתחשב בהוראות הפרק השלישי לחלק ד', ולעניין זה יובאו בחשבון הכנסתו של חבר הקיבוץ כאמור בסעיפים קטנים (ב) ו-(ג) וחלק הכנסת הקיבוץ המיוחס לחבר, וכן פטורים וזיכויים אישיים שלהם וזכאי חבר הקיבוץ, ובלבד שלא באו בחשבון בשומתו של חבר הקיבוץ על הכנסתו.

(ז) התברר כי המס על חלק מהכנסות הקיבוץ המתחדש מנכסיו המשותפים שיוחס לחבר פלוני של הקיבוץ לא תאם את נתוני האמת לגבי הכנסתו, תתוקן שומתו של אותו חבר בהתאם לכך.

(ח) לא כללה הצהרה שהוגשה לפי סעיף קטן (ה) את מלוא הפרטים הנדרשים לגבי חבר פלוני של הקיבוץ המתחדש, יראה אותו הקיבוץ כמי שחייב בתשלום שיעור המס המרבי לפי סעיפים 121 ו-121ב על הכנסתו מנכסי הקיבוץ המשותפים.

(9) במקום סעיף 62 יבוא:

62. (א) דינה של אגודה שיתופית שסווגה כאגודה שיתופית חקלאית בהתאם לתקנות האגודות השיתופיות (סוגי אגודות), התשנ"ו-1995, יהיה בשנת מס פלונית כדין שותפות לעניין פקודה זו, אם האגודה ביקשה זאת מפקיד השומה בתוך שלושה חודשים לאחר התאגדותה, ובלבד שהתקבלה על כך החלטה באסיפה הכללית של האגודה, בהתאם לתקנותיה וניתנה לה הסכמתם בכתב של רוב חברי האגודה.

ד ב ר י ה ס ב ר

המשולמים בהתאם לתקנות 2 ו-3 לתקנות ערבות הדדית יחשבו כשכר עבודה או כקצבה, לפי העניין, ויראו לעניין חובת ניכוי מס את הקיבוץ המתחדש כמי שאחראי לתשלומה.

סעיף 98(9) סעיף 62 לפקודה קובע כך:

“אגודה שיתופית חקלאית

62. דינה של אגודה שיתופית שסווגה כאגודה שיתופית חקלאית לעניין פקודת מס הבולים, יהיה בשנת מס פלונית כדין שותפות לעניין פקודה זו, אם האגודה תבעה כך בדו"ח לפי סעיף 131 לאותה שנת מס, המפרט את שמותיהם ומענם של חבריה ואת החלק המגיע לכל אחד מהם בהכנסתה החייבת באותה שנת מס, ובלבד שהחלטה על תביעה כאמור נתקבלה באסיפה הכללית של האגודה בהתאם לתקנותיה וניתנה לה הסכמתם בכתב של רוב חברי האגודה.”

לקבוע כי קיבוץ מתחדש יגיש דוח על הכנסה שמקורה בנכסי הקיבוץ ויצרף לו הצהרה הכוללת את חלקו של כל אחד מהחברים בהכנסת הקיבוץ, על פי מקורות ההכנסה, ואת שיעור המס המיוחס לכל אחד מהם. קביעת שיעור המס לחברי הקיבוץ המתחדש תיעשה בהתאם להכנסתו החייבת של חבר הקיבוץ ולפטורים וזיכויים אישיים שלהם הוא וזכאי.

עוד מוצע לקבוע כי קיבוץ מתחדש יגיש באופן מקוון דוח על הכנסה שמקורה בנכסי הקיבוץ המשותפים, ויצרף לו הצהרה לעניין אופן ייחוס ההכנסות והמס הנובע מהן לחברי הקיבוץ. אם ההצהרה לא כללה את מלוא הפרטים הנדרשים לעניין חבר קיבוץ מסוים, תיוחס לאותו חבר הכנסה בשיעור המס הגבוה ביותר.

כמו כן מוצע להבהיר כי תמורה הניתנת מאת קיבוץ מתחדש לחבר, בשל עבודה, שירות, או תשלומים

(ב) אגודה אשר הגישה בקשה כאמור בסעיף קטן (א) תפרט בדוח לפי סעיף 131 לשנת מס, את שמותיהם ומענם של חבריה ואת החלק המגיע לכל אחד מהם בהכנסתה החייבת באותה שנת מס.

(ג) האגודה רשאית להודיע לפקיד השומה, לא יאוחר מחודש לפני תחילת שנת מס פלונית, שהיא חוזרת בה מבקשתה להיחשב כשותפות; הודיעה האגודה כאמור, תחדל להיחשב כשותפות מתחילת שנת המס שלאחר שנת המס שבה הודיעה כאמור, ולא תוכל לשוב ולבקש שדינה יהיה כדין שותפות.

99. תיקון פקודת האגודות השיתופיות
בפקודת האגודות השיתופיות⁷⁶, בסעיף 65, בפסקה (1), אחרי "סוג של אגודות" יבוא "ואולם התקנת תקנות לקביעת סוגי האגודות שהרשם יקבע שיוך אגודות אליהם, לענין סעיף 7, תהיה בהסכמת שר האוצר".

100. תיקון חוק הביטוח הלאומי
בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995⁷⁷ (בסימן זה – חוק הביטוח הלאומי) –

(1) בסעיף 1, אחרי ההגדרה "פקודת פשיטת הרגל" יבוא:

"קיבוץ שיתופי" ו"קיבוץ מתחדש" – כהגדרתם בסעיף 54 לפקודת מס הכנסה;

(2) בסעיף 3 –

(א) האמור בו יסומן "א" ואחרי "בחבר אגודה שיתופית שהיא קיבוץ" יבוא "שיתופי";

(ב) אחרי סעיף קטן (א) יבוא:

"(ב) לענין חוק זה רואים חבר אגודה שיתופית שהיא קיבוץ שיתופי או מושב שיתופי, שאינו עובד במפעל האגודה או מטעמה, כעובד או כעובד עצמאי, לפי העניין".

(3) אחרי סעיף 3 יבוא:

"קיבוץ מתחדש 3א. (א) לענין חוק זה רואים חבר אגודה שיתופית שהיא קיבוץ מתחדש, העובד במפעל האגודה או מטעמה, או שהקיבוץ משלם לו הכנסה מהמקורות המפורטים בסעיף (1) או (2) לפקודת מס הכנסה, כעובד, ואת האגודה כמעבידו.

ד ב ר י ה ס ב ר

סעיף 100 מוצע לתקן את חוק הביטוח הלאומי, ולהתאימו לשינויים בפקודת מס הכנסה לגבי ההבחנה בין חברי קיבוץ שיתופי לבין חברי קיבוץ מתחדש.

לפסקה (3)

לסעיף 3א המוצע

מוצע, לצורך חישוב דמי הביטוח, לראות בחבר קיבוץ מתחדש אשר עובד במפעל האגודה או מטעמה, או שהקיבוץ משלם לו הכנסה מעבודה או מעסק או משלח יד, כעובד ואת האגודה כמעסיקה. חבר קיבוץ מתחדש אשר אינו עובד במפעל האגודה או מטעמה יראו אותו כעובד, עובד עצמאי או כמי שאינו עובד ואינו עובד עצמאי, לפי העניין, בהתאם להוראות החוק.

מוצע לקבוע הוראות לענין רישום, בקרה ומניעת מעבר בין מבני מיסוי, אשר יחולו על אגודה שיתופית חקלאית, זאת בדומה להוראות שנקבעו לענין חברה משפחתית בתיקון מס' 197 לפקודה, במסגרת חוק לשינוי סדרי עדיפויות לאומיים (תיקוני חקיקה להשגת יערי התקציב לשנים 2013 ו-2014), התשע"ג-2013, והוראות דומות שהוצעו בענין חברת בית במסגרת הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (תיקון מס' 220), התשע"ו-2016 (ה"ח התשע"ו, עמ' 393).

יובהר כי ההפניה לתקנות סוגי האגודות השיתופיות במקום לפקודת מס בולים, לענין סיווג האגודה, אינה משנה את תחולת הסעיף.

⁷⁶ חוקי א"י, כרך א', עמ' (ע) 336, (א) 360; ס"ח התשע"א, עמ' 683.
⁷⁷ ס"ח התשנ"ה, עמ' 210; התשע"ו, עמ' 1093.

(ב) לעניין חוק זה רואים חבר אגודה שיתופית שהיא קיבוץ מתחדש, שאינו עובד במפעל האגודה או מטעמה, כעובד או כעובד עצמאי או כמי שאינו עובד ואינו עובד עצמאי, לפי העניין.

שינוי סוגו של קיבוץ 33. קיבוץ אשר דיווח למוסד כי מתקיים בו האמור בסעיף 3 או 3א, ובמהלך שנת המס שינה את סוגו מקיבוץ שיתופי לקיבוץ מתחדש או להיפך, יחול השינוי לעניין חוק זה החל משנת המס שלאחר המועד שבו נעשה השינוי;

(4) בסעיף 158, בהגדרה "עובד" במקום "סעיף 3" יבוא "סעיף 3(א)";

(5) אחרי סעיף 185 יבוא:

"גמלה לחבר קיבוץ 185א. היה הזכאי לגמלה חבר קיבוץ מתחדש, יחולו לגביו הוראות מתחדש פרק זה החלות על עובד";

(6) בסעיף 306(א), במקום "חבר קיבוץ" יבוא "חבר קיבוץ שיתופי או קיבוץ מתחדש";

(7) בסעיף 344(א), במקום פסקה (1) יבוא:

"(1) אם הוא חבר קיבוץ שיתופי או חבר מושב שיתופי כאמור בסעיף 3, יראו כהכנסתו החודשית את צירופם של כל אלה:

ד ב ר י ה ס ב ר

השיתופי, לפי העניין.

לסעיף 3ב המוצע

(ב) הוראות סעיף קטן (א) יחולו גם לגבי הורה או ילד של חבר שנפטר, אם ההורה או הילד מתגוררים בקיבוץ או במושב השיתופי, או אם כל החוקתם היא על חשבון הקיבוץ או המושב השיתופי, אף אם אינם מתגוררים שם.

מוצע לקבוע כי הוראות אלה יחולו הן בקיבוץ שיתופי הן בקיבוץ מתחדש.

לפסקה (7)

סעיף 344 לחוק דן בהישוב הכנסתו החודשית של עובד לעניין דמי ביטוח, ופסקה (1) שבו קובעת כי אם העובד הוא חבר באגודה שיתופית העובד במפעל האגודה, תוערך הכנסתו בהתאם להוראות שר הרווחה והשירותים החברתיים בתקנות.

מוצע להחליף פסקה זו ולקבוע כי יראו את הכנסתו של חבר קיבוץ שיתופי או חבר מושב שיתופי כצירופם של אלה: שווי אספקת המחיה ושאר ההנאות שנתן הקיבוץ או המושב השיתופי לחבריו שיחולק במספר החברים, גילום חלק העובד בהפרשות הקיבוץ או המושב השיתופי לקופת גמל, פחת צרכני המחולק במספר כלל החברים, הסכום השווה לסכום שהיה המעביד מנכה להכנסת העבודה לקופת גמל ולמס הכנסה אילו היה חבר עובד. הואיל והכנסת חבר הקיבוץ או המושב השיתופי, לצורך תשלום דמי ביטוח על פי חוק הביטוח הלאומי, נקבעת בהתאם לשוויין של הוצאות אספקת המחיה ושאר ההנאות שנתן הקיבוץ או המושב השיתופי לחברים, מוצע להבהיר כי שוויין של הוצאות אלה יובא בחשבון, בין אם מקורן בהכנסה הפטורה ממס לפי פקודת מס הכנסה או בהכנסה הפטורה מדמי ביטוח לפי הוראות חוק הביטוח הלאומי.

מוצע לקבוע כי אם קיבוץ אשר שינה את סוגו, יחול השינוי, לצורכי חוק הביטוח הלאומי, רק החל משנת המס שלאחר המועד שבו עבר מאחד הסוגים למשנהו.

לפסקה (4)

ההגדרה "עובד" בסעיף 158 לחוק, המשמשת לעניין ביטוח אבטלה, היא כיום זו:

"עובד" – למעט חבר אגודה שיתופית שהיא קיבוץ או מושב שיתופי, שרואים אותו כעובד לפי הוראות סעיף 3;

מוצע להבהיר כי לעניין הזכויות לדמי אבטלה חבר קיבוץ שיתופי או מושב שיתופי העובד במפעל האגודה השיתופית, לא ייחשב לעובד, כפי שנהוג כיום, חבר קיבוץ מתחדש העובד במפעל האגודה השיתופית ייחשב לעובד האגודה והוראות החוק לעניין ביטוח אבטלה יחולו עליו.

לפסקה (5)

סעיף 185א המוצע

מוצע לקבוע כי לעניין הזכויות לגמלה לפי פרק ח' לחוק, העוסק בביטוח זכויות עובדים בפשיטת רגל ובפירוק תאגיד, יראו בחבר קיבוץ מתחדש כעובד ויחולו עליו כל ההוראות החלות על עובד.

לפסקה (6)

סעיף 306 לחוק הביטוח הלאומי קובע כך:

"תשלום לקיבוץ או למושב שיתופי

306. (א) היה הזכאי לגמלה, או האדם שבערו היא משתלמת, חבר קיבוץ או חבר מושב שיתופי, תשלום הגמלה, לפי בקשתו, ילדי מזכירות הקיבוץ או המושב

(א) שוויין של אספקת המחיה ושל שאר הנאות שנתן הקיבוץ או המושב מכוח החברות בו לחבריו ולמי שהחברים היו זכאים בעדם לנקודות זיכוי על פי סעיף 37 לפקודה או לנקודות קצבה על פי סעיף 40 לפקודה בשנה השוטפת, בין אם מקורן בהכנסה הפטורה ממס לפי פקודת מס הכנסה או מתשלום דמי ביטוח לפי חוק זה שקיבלו החבר או האגודה, מחולק במספר כלל חבריו בסוף אותה שנה; לעניין זה, "הנאות" – כל טובות הנאה, לרבות כל אלה: דיוה, לפי הערכת השמאי הממשלתי הראשי או שמאי מטעמו בהתאם לכללים שיקבע השר בהסכמת שר האוצר ובהתייעצות עם שר המשפטים, בריכה, חדר אוכל, ארוחות, מכבסה, גני ילדים, לימודים, חוגים, רכב, ארנונה, טלפון נייד ונייד;

(ב) גילום חלק העובד בהפרשות הקיבוץ או המושב לקופת גמל;

(ג) פחת צרכני מחולק במספר כלל חברי הקיבוץ או המושב, בגמר אותה שנה; לעניין זה, "פחת צרכני" – הוצאות פחת על נכסי הקיבוץ או המושב הנמצאים בבעלותו, במישרין או בעקיפין, של הקיבוץ או המושב, או בבעלות משותפת של חבריו, אשר לא משמשים לצורכי ייצור הכנסה, ואם נעשה בהם שימוש מעורב – הוצאות הפחת על החלק שאינו משמש לייצור הכנסה;

(ד) סכום אשר אילו חבר הקיבוץ או המושב היה עובד, המעביד היה מנכה בשנה השוטפת מהכנסת העבודה שלו לזכות קופת גמל כמשמעותה בסעיף 180, והכנסת העבודה היתה בסכום שחושב לפי פסקת משנה (א) בתוספת סכום הניכוי כאמור;

(ה) סכום אשר אילו חבר הקיבוץ או המושב היה עובד, המעביד היה מנכה בשנה השוטפת לפי דיני מס הכנסה מהכנסת העבודה שלו, והכנסת העבודה היתה בסכום המתקבל לפי פסקאות משנה (א) עד (ד), בתוספת סכום הניכוי לפי פסקת משנה זו;

(ו) השר, רשאי לקבוע הוראות נוספות לעניין הערכת הכנסתו של חבר קיבוץ שיתופי או חבר מושב שיתופי ואופן חישובה:";

(8) אחרי סעיף 344 יבוא:

"חישוב הכנסתו של חבר קיבוץ מתחדש
344. יראו כהכנסתו של חבר קיבוץ מתחדש מהמקורות המפורטים בסעיף 2 לפקודת מס הכנסה בהתאם למעמדו כעובד או כעובד עצמאי או כמי שאינו עובד ואינו עובד עצמאי, לפי העניין, לפני כל פטור, ניכוי או זיכוי פי לפקודת מס הכנסה וכל סכום שהחבר שילם לקיבוץ כמקור להספקת צרכים בהתאם לתקנות 2 ו-3 לתקנות האגודות השיתופיות (ערבות הדדית בקיבוץ מתחדש), התשס"ו-2005."

ד ב ר י ה ס ב ר

כמי שאינו עובד ואינו עובד עצמאי. הכנסה זו תחושב לפני כל פטור, ניכוי או זיכוי לפי פקודת מס הכנסה, וכל סכום שהחבר שילם לקיבוץ כמקור להספקת צרכים בהתאם לתקנות ערבות הדדית.

לפסקה (8)

מוצע להוסיף לחוק הביטוח הלאומי הוראה בדבר חישוב הכנסתו של חבר קיבוץ מתחדש, ולקבוע כי יראו את הכנסתו כהכנסה מהמקורות המפורטים בסעיף 2 לפקודת מס הכנסה, בהתאם למעמדו כעובד עצמאי, או כעובד, או

101. דינה של אגודה שיתופית חקלאית שהתאגדה לפני יום התחילה ולא תבעה מפקיד השומה שדינה יהיה כדין שותפות לפי סעיף 62 לפקודת מס הכנסה, יהיה כדין שותפות החל בשנת המס 2016, אם ביקשה זאת מפקיד השומה בתוך שלושה חודשים מיום התחילה, ובלבד שהתקבלה על כך החלטה באסיפה הכללית של האגודה, בהתאם לתקנותיה וניתנה לה הסכמתם בכתב של רוב חברי האגודה, והוראות סעיף 62(ב) ו- (ג) לפקודה, כנוסחו בסעיף 98(9) לחוק זה יחולו.

סימן ד' – מס ריבוי דירות

סימן משנה א': פרשנות

הגדרות

102. בסימן זה –

“איגוד מעטים” – איגוד שחמישה בני אדם או פחות מזה, יחד, שולטים שליטה ישירה או עקיפה בענייניו, או יכולים לשלוט, או זכאים לרכוש שליטה כאמור, ובפרט – אך בלי לגרוע מן הכלל האמור – כשהם, ביחד, מחזיקים ברוב הזכויות באיגוד; ולענין זה, ייחשבו לאדם אחד אדם וקרובו, אדם ובא כוחו, וכן שותפים בשותפות; “ארנונה” – ארנונה כללית כמשמעותה בסעיף 8 לחוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב), התשנ”ג-1992⁷⁸;

ד ב ר י ה ס ב ר

זה, שתובא להלן. מאחר שהמדדים המשמשים בנוסחה עשויים להתעדכן ולהשתנות לאורך זמן וכך גם השפעתם האפשרית על הערך האזורי המקורב של דירה, מוצע לקבוע את הנוסחה בתוספת לסימן זה, ולהקנות לשר האוצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת, סמכות לתקן את הנוסחה, בצו, ובלבד שבהפעלת סמכות זו, יובא בחשבון הערך המקורב של דירת המגורים באזור שבו נמצאת הדירה לפי אומדנים סטטיסטיים.

עוד מוצע, בסימן זה, לקבוע הוראות לענין גביית המס, שומתו, תשלומו, עונשין וכן הוראות נוספות, כמפורט להלן. **סעיפים** 102 ו-103 ישמשו לצורך סימן זה, ובכלל זה המונחים אשר שיפורטו להלן.

להגדרה “איגוד מעטים” – הצעת החוק מתייחסת לדירות שהן בבעלות יחיד, גם אם הוא מחזיק בהן באמצעות איגוד מעטים. מוצע להגדיר “איגוד מעטים” כאיגוד שחמישה בני אדם, או פחות מכך, שולטים בענייניו, במישרין או בעקיפין, או שהם זכאים למרב הזכויות בו (לפי הגדרה שתפורט להלן). ההגדרה המוצעת מתבססת על ההגדרה למונח “חברת מעטים” שקבועה בסעיף 76 לפקודת מס הכנסה, אך לפי ההגדרה המוצעת בסימן זה, נכללים בה גם תאגידים שאינם חברות דוגמת שותפות או אגודה שיתופית.

להגדרה “ארנונה” – מוצע להגדיר ארנונה מכיוון שהנתון בדבר שטח הדירה שבו ייעשה שימוש לצורך חישוב סכום המס יהיה לפי המפורט בחיובי הארנונה.

להגדרה “בעל” או “בעלות” לענין דירת מגורים – מוצע

סימן ד' – כללי

בהתאם לנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, בתקופה שבין ינואר 2008 לבין אפריל 2016, עלו מחירי הדירות בישראל בשיעור ממוצע של 110%.

עליית המחירים המתוארת נובעת בעיקר מעודף בביקוש לדירות לעומת היצע הדירות הקיים. עליית המחירים קשורה גם בקשר הדוק למגמות של ירידה בשיעור הריבית במשק והעדר מסלולי חיסכון והשקעה אטרקטיביים בשוק ההון, שמעודדות השקעה בנכסים פיסיים, ואכן, בשנים האחרונות חל גידול במספר האנשים המחזיקים בדירת מגורים נוספות לצורכי השקעה. גם לתופעה זו השפעה על העלייה ברמת מחירי הדירור במשק.

כדי להתמודד עם העלייה במחירי הדירות, מוצע להטיל מס על מי שהוא בעלים של שלוש דירות או יותר (להלן – מס ריבוי דירות). המס נועד בעיקרו לתמרץ את מי שמחזיק בכמה דירות לשם השקעה, למכור דירות אלה או את חלקן ובכך לצמצם את ההחצנות השליליות הנובעות מאחזקה של כמה דירות בידי בעלים אחד. בכך יוגדל היצע הדירות בשוק המשני באופן שיתמוך בירידה של רמת מחירי הדירור בחישוב גובה המס מוצע להתחשב בערך המקורב של דירה לפי אזור, וזאת מאחר שחישוב המס באופן זה, יוביל להכוונת התנהגות יעילה יותר.

לפי המוצע, שיעור המס יעמוד על 1% מערך מקורב של דירת מגורים באזור שבו נמצאת הדירה. הערך האמור יהושב על פי נוסחה סטטיסטית המביאה בחשבון את גודל הדירה, המדד חברתי-כלכלי ומדד הפריפריאליות שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה לגבי לאזור שבו נמצאת הדירה, בהתאם לנוסחה שבתוספת לסימן

⁷⁸ ס”ח התשנ”ג, עמ’ 10.